

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 5. broj

30. siječnja 2025.

cijena 300 Ft

Hvala!

Zoran Milanović drugi put izabran za predsjednika RH

Foto: HINA

3. stranica

Književni susreti u Koljnofu

10. i 11. stranica

Prosinac u Martincima

12. stranica

Krležin bal

15. stranica

Nekad bilo, sad se spominjalo...

Blagdanom Sveta tri kralja završeno je božično razdoblje i počelo je pokladno, koje će u Bačkoj obilježiti tradicionalne pokladne zabave bunjevačkih, rackih i šokačkih Hrvata. Prela i balovi do danas su najposjećenije i najomiljenije godišnje zabave bačkih Hrvata. Nažalost, one su najčešće samo plesne zabave, zapravo plesaničice, a na nekadašnji ugođaj podsjećaju još samo prigodni kulturni programi u kojima nastupaju domaća ili gostujuća kulturna društva. Nekad je to bio pravi društveni događaj mjesne zajednice kojim se uz narodnu nošnju, glazbu, pjesmu i ples iskazivala ljubav prema tradiciji, korijenima i materinskoj riječi. O tome nam svjedoči i jedan novinski dopis Ivana Petreša iz Santova za subotičke „Naše novine“ početkom 1900-ih godina. Kopiju rukopisa pod naslovom „Dopis iz Santova“ darovao nam je predsjednik Hrvatske samouprave Kőbánye pokojni Mate Filipović.

Petreš piše: „7-me veljače se održalo i naše prelo. Pozvani su samo članovi Katoličkog kruga 128 na broju. Došlo ih je 57 muških i 43 ženske, svega 100 duša. Prošlo je 130 litara aljmaškog bilog vina 'surdjela' prozvanog. Sve je bilo veselo. Došle ti brate, naše mile Šokice, naši trizni i valjani Šokci, gdi koji samo Madžar pa ti se zavijalo kolo, da je bilo stati pa gledati. Tako se valda nigdi ne zna svit čestito i veselo pivajući zabavljati ko naši Santovci Šokci i Šokice. Ni ti je tu kubure ni u igračicama ni igračima, svi se povatali: med dvi mlade svagdi muški. Nije to ko u Subotici, da nema igrača. Tu kad zaszviraju Rokošove gusle, svi su u kolu, mora biti i tri kola jer u jedno ne bi postajali. Veselilo se do zore uvijek lipo i čestito. Nema ti tu večere, ni velikog troška. Prošlo je 300 komadi peretaka, koji somun kruva i koja ruda salame to se polivalo aljmaškim bilim 'surdjelom', pa mirna Bačka i naša Šokadija. U tomboli su dobili koji findžu, koji veliku kašiku, koji ogedalce, a bača Mata čakčalo i bilo je smija do pucanja. Šokice su došle u vrlo jednostavnom jeftinom i pametnom ruvu, a ipak tako milom da nisi mogo oko skinuti š njih. Zato i piva s ponosom Šokica: 'Dična sam samo ja, što sam Šokica'. Ko Šokicu kudi, taj barem Santovkinje vidio nije kad su u veselju, u kolu, kad zapivaju. (...)

Svoj dopis završava riječima „Nije li to lipo?“

Nekad bilo, sad se spominjalo...

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Sigurno su mediji iznimno važni i činjenica je da naša svakodnevnica bez medija ne postoji“, rekao je Milas te naglasio da 'bez medija ništa nije definirano, percepcije ljudi nema.'"

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić poručio je na otvaranju 26. Foruma hrvatske manjine da „prvi put hrvatske manjine razmišljaju, razgovaraju i traže rješenja kako poboljšati poziciju hrvatske države u državama u kojima žive i u cijelom svijetu“. „Kako brendirati Hrvatsku, marketinški rečeno. Da bi se to dogodilo, morala je sazreti hrvatska manjinska zajednica, ali i hrvatska država. Država je morala stvoriti sliku o sebi kao nečemu što je trajno, funkcionalno, a u pogledu manjinskih zajednica morala je doći do toga da svojim manjinama u Hrvatskoj omogući visoke standarde. To je osnova za traženje iste takve pozicije za Hrvate kao manjine u dvanaest europskih zemalja. Svaka od ovih zajednica ima svoju specifičnost u odnosu na podneblje u kojemu žive, a ono što je zajedničko i u čemu Matica vidi svoju priliku jest da se okupimo i sinergijski djelujemo kako bismo proizveli efekt veći od zbira pojedinačnih djelovanja.“

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas izjavio je na 26. Forumu hrvatske manjine kako ga je tema Foruma zaintrigirala. „Sigurno su mediji iznimno važni i činjenica je da naša svakodnevnica bez medija ne postoji“, rekao je Milas te naglasio da „bez medija ništa nije definirano, percepcije ljudi nema“. „I u tom su dijelu iznimno važni manjinski mediji jer se kroz njihov rad može govoriti o vidljivosti manjinske hrvatske zajednice, o svemu što rade te samim tim

mogu doprinositi i promociji Hrvatske. Promocija Hrvatske je i promocija hrvatske nacionalne manjine, jer bez obzira na to gdje žive, sva kultura i postignuća koja neumorno stvaraju dio su integralne hrvatske kulture i nacionalnog korpusa.“ Milas je također istaknuo važnost poticanja susreta poput ovog, posebno kad je riječ o djeci i mladima, te rada na razmjenama u svim područjima, osobito u okviru obrazovnog procesa od vrtića do sveučilišta.

Tijekom rasprave donesen je zaključak kako bolja medijska mreža, umreženost svih medija i edukacija medija izvan Republike Hrvatske može biti dobra platforma za promociju ili brendiranje. Najveći izazovi uključuju financijska ograničenja, nedostatak stručne podrške i slabiju vidljivost programa u širim medijskim okvirima. Ukazano je na potrebu jačanja kapaciteta za digitalnu promociju te umrežavanje među zajednicama i s institucijama kao i organizaciju zajedničkih projekata – što može doprinijeti stvaranju jedinstvene slike Hrvatske u svijetu.

Forum je još jedanput pokazao kako hrvatske manjinske zajednice nisu samo čuvari hrvatskog identiteta nego i aktivni promotori Hrvatske. Također je naglašena potreba za nastavkom ulaganja u projekte koji spajaju kulturu, obrazovanje i turizam kako bi se osigurala održivost hrvatskoga identiteta i globalnoga zajedništva.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

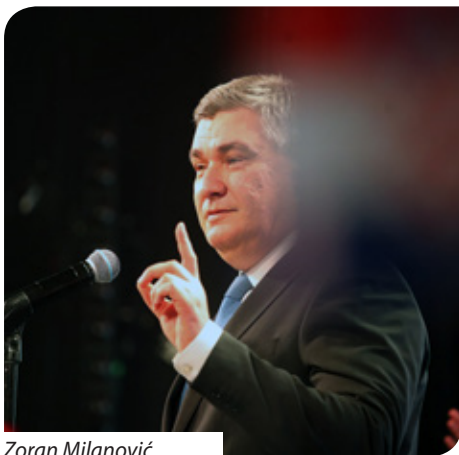
Zoran Milanović drugi put izabran za predsjednika RH

U Hrvatskoj su 12. siječnja na više od 6500 biračkih mjesta birači u drugom krugu predsjedničkih izbora odlučivali hoće li novi mandat dati aktualnom predsjedniku Zoranu Milanoviću, kandidatu SDP-a i partnera, ili Draganu Primorcu, kandidatu HDZ-a i partnera. U Mađarskoj se moglo glasati na dva biračka mjesta – na Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti i na Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Pečuhu.

Aktualni predsjednik Zoran Milanović ostvario je pobjedu u svim županijskim središtima, u njih 18 s više od 70 % glasova, a najbolji rezultat imao je u Puli, gdje ga je biralo 90,1 % birača. Milanović je u drugom krugu izbora bio jednako uvjerljiv i u velikim gradovima i županijskim središtima. Prema rezultatima Državnog izbornog povjerenstva temeljenim na 99,66 % obrađenih biračkih mjesta Milanović je osvojio 74,88 % glasova (1 119 770 glasova), dok je Dragan Primorac dobio 25,32 % (379 711 glasova). To je najveća razlika u postotcima između dva kandidata koji su ušli u drugi krug predsjedničkih izbora u Republici Hrvatskoj. U prvom krugu predsjedničkih izbora, koji je održan 29. prosinca 2024., Milanoviću su za osvajanje drugog predsjedničkog mandata u prvom krugu nedostajala 14 792 glasa.

Nakon proglašenja izbornih rezultata

Zoran Milanović

Svjetske novinske agencije izvijestile su o drugom krugu predsjedničkih izbora u Hrvatskoj ocijenivši da je pobjeda Zorana Milanovića bila očekivana, no njegova velika prednost ispred kandidata vladajućeg HDZ-a, Dragana Primorca, iznenadila je čak i Milanovićeve pristaše. Izbori su protekli u mirnom i demokratskom tonu, a Državno izborno povjerenstvo zaprimilo je samo nekoliko prijava, uglavnom povezanih s kršenjem izborne šutnje na društvenim mrežama.

Agencije ističu da je Milanović, ključna politička figura u zemlji gotovo dva deset-

ljeća, često koristio populističku retoriku. Njegov stil povećao mu je popularnost i pomogao privući podršku desnih birača. Milanović je osudio rusku invaziju na Ukrajinu, ali je također kritizirao zapadnu vojnu pomoć Kijevu te se protivi programu prema kojem bi hrvatski vojnici pomogli u obuci ukrajinskih trupa u Njemačkoj, piše agencija AFP.

Zoran Milanović, koji je osvojio svoj drugi predsjednički mandat, poručio je da će se i u nadolazećem petogodišnjem mandatu držati Ustava RH, koji smatra temeljem svojeg programa.

„75 posto birača koji su danas izrazili svoju volju slažu se s time i ponovno pozivam – čujte to. Ovo je pitanje dužnosti, a moja je dužnost da budem ravnopravan u pitanjima vanjske politike jer tako kaže Ustav“, ustvrdio je i dodao kako to nalaže i suradnju s vladom te sazivanje Vijeća za nacionalnu sigurnost, koje nije sazvano, naglasio je, tri godine.

„Hrvatska, hvala ti, BiH, hvala ti, hvala svim Hrvatima u Hrvatskoj i svijetu. Ovo je za mene osobno veliki dan i ovu pobjedu doživljam kao priznanje i odobravanje svog rada u posljednjih pet godina, akt povjerenja ljudi prema meni. Ali i kao ple-

biscitarnu poruku onima koji bi je trebali čuti i molim da je čuju“, poručio je Milanović.

Kao i u izbornoj noći nakon prvog kruga, Milanović je i sad poslao poruku vladi o ispruženoj ruci. „To je moja dužnost prema onima koji obnašaju izvršnu vlast i koji kažu da su odgovorni za 99 posto stvari, a mi ostali za onih jedan posto“. Dodao je: „U ovih dvadeset i nešto godina uvijek sam davao sve od sebe da govorim istinu. Možda nekad nisi svjestan da nisi u pravu, ali bitno je da svjesno ne radiš ono što sam slušao zadnjih nekoliko mjeseci. Bilo je vrlo ružno, ali to je sad gotovo.“

Predsjednik vlade i HDZ-a Andrej Plenković nakon drugog kruga predsjedničkih izbora ustrajao je u stavu da je Dragan Primorac, kojeg je podržao HDZ, bio bolji kandidat te je prozvao Milanovića da je vodio prljavu kampanju. Dodao je da su primili na znanje rezultate izbora i poručio da od sutra nastavljaju raditi za Hrvatsku jer su pred vladom tri i pol godine mandata i brojni izazovi. Istaknuo je da je 99 % ovlasti u Hrvatskoj u domeni vlade, a jedan posto u domeni predsjednika.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Hina / Damir Senčar

„ULOGA I ZNAČAJ HRVATSKIH MANJINA U PROMOCIJI HRVATSKE“

Hrvatska matica iseljenika organizirala je 13. prosinca 2024. godine 29. Forum hrvatskih manjina pod naslovom „Uloga i značaj hrvatskih manjina u promociji Hrvatske“. Ta tradicionalna manifestacija okupila je predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica iz devet država te nadležnih institucija radi istraživanja uloge hrvatske manjine u jačanju međunarodne prepoznatljivosti Hrvatske.

Na Forumu je kao izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske sudjelovao i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas. U sklopu Forumu uručena je i nagrada za doprinos nastavi na hrvatskom jeziku koju dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji.

Nagradu za doprinos nastavi na hrvatskom jeziku dodijelilo je ove godine Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a uručila ju je predsjednica HNV-a i saborska zastupnica Jasna Vojnić. Osim Milasa sudionike Forumu pozdravili su i Zdravka Bušić, saborska zastupnica i izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora, te Mijo Marić, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika.

Panel „Kako vidimo budućnost: izazovi u realizaciji brendiranja prema programima u manjinskim zajednicama“

FORUM SE USREDOTOČIO NA TRI GLAVNE TEME:

1. promocija hrvatske kulture, jezika i baštine kroz aktivnosti manjinskih zajednica
2. uspješni primjeri projekata i programa koji su postigli značajan utjecaj
3. identifikacijski izazov i mogućnosti za unapređenje brendiranja Hrvatske u zemljama u kojima hrvatska manjina djeluje.

Uvodna predavanja održali su Jasna Vojnić i prof. dr. sc. Božo Skoko. Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i zastupnica u Hrvatskom saboru, održala je predavanje na temu „Uloga i značaj hrvatskih manjina u promociji Hrvatske – na primjeru Hrvata u Vojvodini“, u kojemu je predstavila konkretne aktivnosti i postignuća hrvatske zajednice u Srbiji te njihovu ulogu u promociji hrvatske kulture i identiteta. Prof. dr. sc. Božo Skoko, struč-

njak za strateško komuniciranje s Fakulteta političkih znanosti, održao je predavanje pod nazivom „Novi brend Hrvatske – suvremeni hrvatski identitet i mogućnosti njegove promocije“. Osvrnuo se na ključne elemente suvremenog brenda Hrvatske te na to kako manjinske zajednice mogu pridonijeti njegovu razvoju i promociji.

Na Forumu su održana i dva panela. Prvi panel, pod nazivom „Što smo napravili: pozitivne prakse dosadašnje promocije Hrvatske u manjinskim zajednicama“, moderirala je Tatjana Rau, urednica na Hrvatskoj radioteleviziji, a sudjelovali su dr. sc. Milan Bošnjak, savjetnik za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Branko Lelas, savjetnik u Sektoru za turizam Hrvatske gospodarske komore, Damir Murković, predsjednik Hrvatske zajednice u Trstu, te Dubravko Miholić, predstavnik Hrvatske turističke zajednice. Panel je bio usmjeren na prikaz uspješne prakse promocije Hrvatske kroz rad kulturnih, folklornih i obrazovnih institucija hrvatske manjine. Predstavljeni su konkretni primjeri projekata i događanja koja su podigla svijest lokalnih zajednica u Hrvatskoj te postala

Mijo Marić

platforma za promociju njezina bogatstva kulturne baštine i turističke ponude.

Drugi panel, „Kako vidimo budućnost: izazovi u realizaciji brendiranja prema programima u manjinskim zajednicama“, moderirala je Ivana Rora iz Hrvatske matice iseljenika, a sudjelovali su Radoslav Janković, predsjednik Hrvatskog kultur-

Sudionici 29. Foruma hrvatskih manjina

nog saveza u Slovačkoj, dr. sc. Iva Niemčić, ravnateljica Instituta za etnologiju i folkloristiku, dr. sc. Mislav Rubić, viši savjetnik u Ministarstvu demografije i useljništva, te Timea Šakan-Škrilin, ravnateljica Nefitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatika“. Panel je bio usmjeren na buduće smjerove razvoja i brendiranja Hrvatske u

okviru rada manjinskih zajednica. Sudionici su raspravljali o sinergiji između manjinskih organizacija i državnih institucija kao i mogućnostima financijske i institucijske podrške za nove projekte.

Forum svake godine tematizira segment života hrvatskih manjinskih zajednica u Austriji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Italiji, Kosovu, Mađarskoj, Sjevernoj

Zvonko Milas

Makedoniji, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Srbiji pružajući prostor za razmjenu iskustava i ideja. Cilj ovogodišnjeg okupljanja bio je unaprijediti ulogu hrvatske manjine kao promotora Hrvatske te stvoriti nove strategije koje će ojačati povezanost između domovine i Hrvata (hrvatskih zajednica) u svijetu.

Branka Pavić Blažetin

15 godina Međunarodnih književnih susreta u Koljnofu (2009. – 2023.)

Zbornik posvećen Timei Horvat

U izdanju Matice hrvatske Šopron, Društva Hrvati iz Koljnofa, Saveza gradišćanskohrvatskih organizacija u Mađarskoj i Udruge 3000 godina Za dar iz Zadra iz tiska je izašla spomenica „15 godina Međunarodnih književnih susreta u Koljnofu 2009. – 2023.“, koja je promovirana u Koljnofu na 14. Međunarodnim književnim susretima Koljnof 2024.

Autor je spomenice književnik Tomislav Marijan Bilosnić, voditelj književnih susreta u Koljnofu, koji potpisuje i naslovnicu. Urednik je dr. Franjo Pajrić, domaćin i idejni začetnik susreta, dok su fotografije objavljene u spomenici autorsko djelo Franje Pajrića i Tomislava Marijana Bilosnića.

U spomenici „15 godina Međunarodnih književnih susreta u Koljnofu 2009. – 2023.“ objelodanjeni su tekstovi (poezija, proza, kritike, ogledi, putopisi) dosadašnjih sudionika susreta u Koljnofu, i to sljedećim redoslijedom: Timea Horvat, Đuro Vidmarović, Biserka Goleš Glasnović, Franjo Pajrić, Alojz Pavlović, Ana Šoretić, Ante Tičić, Božica Brkan, Sanja Knežević, Božica Jelušić, Božidar Brezinščak Bagola, Božidar Glavina, Dario Tikulin, Davor Šalat, Denis Peričić, Dorotea Zeichmann, Herbert Gassner, Ivo Raguž, Josip Čenić, Jurica Čenar, Lana Derkač, Mijo Bijuklić Mišo, Milan

Frčko, Mile Pešorda, Nikša Krpetić, Robert Hajszan Panonski, Siniša Matasović, Tomislav Domović, Srećko Marjanović, Tomislav Milohanić, Tomislav Šovagović, Igor Šipić i Tomislav Marijan Bilosnić.

Međunarodni književni susreti Koljnof pokrenuti su 2009. godine i okupljaju književnike iz Hrvatske i književnike gradišćanske Hrvate (iz Mađarske, Austrije, Slovačke) kao i književnike iz Vojvodine te Bosne i Hercegovine.

Specifičnost je susreta to što se ne održava samo u Koljnofu, koji je središte susreta, nego književnici zajednički nastupaju u austrijskim i mađarskim selima Gradišća sa hrvatskim življem.

Zbornik (spomenica) posvećen je prerano preminuloj pjesnikinji i novinarki Timei Horvat, gradišćanskoj Hrvatici iz Petrova Sela, duši svih Koljnofskih književnih susreta.

Tomislav Marijan Bilosnić

Međunarodni sajam knjiga Interliber

Prošlogodišnji 46. međunarodni sajam knjiga Interliber, na kojem je sudjelovalo više od 300 izlagača iz Hrvatske i inozemstva, na 13 000 četvornih metara nudio je razna izdanja te se održavao od 12. do 17. studenoga na Zagrebačkom velesajmu. Zemlja u fokusu bila je Mađarska.

Interliber je platforma za promociju knjiga, pisaca, čitanja, znanosti i znanja koja na jednom mjestu okuplja najvažnije nakladnike i knjižare gdje se predstavljaju svi važniji domaći nakladnici u iznimno bogatim programima novih izdanja s najrazličitijih područja.

Izlaagačke paviljone 5., 6., 7. i 7a Zagrebačkog velesajma ispunilo je više od 300 izlagača iz 14 zemalja. Uz hrvatske izlagače došli su i nakladnici iz Austrije, BiH, Crne Gore, Francuske, Italije, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, SAD-a, Slovenije, Srbije, Švedske, Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Mađarska se predstavila širokim spektrom književnih, umjetničkih, gastronomskih i kulturnih programa koji su dočarali njezinu živu kulturnu pozornicu. Počasni gost ovogodišnjega sajma bio je jedan od najuglednijih mađarskih autora Péter Ná-

Predstavljanje izdanja „Mala Biblija u slikama“: Darko Milas, Mirko Čurić i Timea Šakan-Škrilin

Veleposlanik Mađarske Csaba Demcsák i ravnateljica Instituta Liszt Anna Mladenovics

Izdavač Sead Serdarević i Péter Nádas

das, autor „Paralelnih pripovijesti“ i „Knjige sjećanja“ te mađarski pisci s nedavno objavljenim djelima na hrvatskom jeziku, među ostalima Krisztina Tóth, László Földényi, András Forgách, Sándor Jászberényi, Noémi Orvos-Tóth. Za mlađu publiku Mađarska je pripremila niz programa usmjerenih na djecu s djelima Éve Janikovszky, Magde Szabó i Árpáda Kollára. Uz ostalo raspravljalo se o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti hrvatsko-mađarske književne razmjene na stručnom susretu urednika i prevoditelja.

I ovogodišnji je Interliber pokazao kako je nakladnička scena stabilna. Održano je mnoštvo stručnih skupova, tribina i okruglih stolova, dodjela nagrada, predavanja,

predstava za djecu, glazbenih nastupa te predstavljanja knjiga glazbenika, dodala je voditeljica Interlibera. Sve je to pokazalo i dokazalo kako Interliber svojom bogatom ponudom knjiga i književnosti te spajanjem književne zajednice čini pravu stvar.

Na Interliberu predstavljena „Mala Biblija u slikama“

Na Interliberu je 13. studenog 2024. predstavljeno izdanje „Mala Biblija u slikama“, koja je nakon 170 godina ponovno ugledala svjetlo dana zahvaljujući Đakovačkom kulturnom krugu i Izdavačkoj kući „Croatica“. Na predstavljanju su sudjelovali Timea Šakan-Škrilin, ravnateljica Croatice, te Mirko Čurić, predsjednik Đakovačkog kulturnog

kruga. Oni su s prisutnima podijelili povijest i proces ponovnog izdanja ove važne knjige. Izabrane biblijske stihove na događanju je čitao glumac Darko Milas dočaravši bogatstvo i duhovnu dimenziju tog djela.

Timea Šakan-Škrilin naglasila je kako ponovljeno izdanje „Male Biblije u slikama“ ima poseban značaj jer predstavlja simboličan most između prošlih i sadašnjih generacija te je dodala da se nada da će knjiga nadahnuti i mlađe naraštaje. Predstavila je Izdavačku kuću „Croatica“ i istaknula njezin doprinos u očuvanju i promoviranju hrvatske književnosti i kulture u Mađarskoj i šire. Također, najavila je planove Croatice za buduća izdanja i projekte.

Branka Pavić Blažetin

Jubilarna 175. obljetnica slavistike na ELTE-u

Prije 175 godina, 1849. godine, na ELTE-u je započela nastava slavistike. U povodu jubilarne obljetnice Katedra za slavensku filologiju Instituta za slavensku i baltičku filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta „Loránd Eötvös” 20. studenoga 2024. organizirala je konferenciju na kojoj su sudjelovali mađarski slavisti. Predavači sa Sveučilišta u Szegedu, Sveučilišta u Pečuhu, Sveučilišta u Debrecenu, Sveučilišta u Nyíregyházi, Zakarpatskog veleučilišta Ferenc Rákóczi II. i Katoličkog sveučilišta „Péter Pázmány” održali su predavanja i predstavili rezultate istraživanja u području kulturnih i književnih studija i lingvistike. Konferencija je održana na mađarskom jeziku.

Hrvatski znanstvenici iz Pečuha: dr. sc. Silvestar Balić, dr. sc. Timea Bockovac i dr. sc. Stjepan Blažetin

Na konferenciji su izlagali i suradnici Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, hrvatskog smjera Odsjeka za slavistiku na ELTE-u, Instituta za slavensku i baltičku filologiju na ELTE-u i Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

Predstojnik Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu dr. sc. Stjepan Blažetin održao je predavanje „75. obljetnica hrvatske katedre na Sveučilištu u Pečuhu”. Katedra je kroz povijest funkcionirala kontinuirano, ali u različitim organizacijskim okvirima. Utemeljena je 1949. kao Katedra za južnoslavenske jezike u Pečuhu, ubrzo nakon osnutka seli se u Budimpeštu pa nakon nekoliko godina u Segedin. U Pečuh se vratila 1956. godine, gdje je ostala i do danas. Blažetin je u svojem predavanju istaknuo zanimljive trenutke pečuške katedre kroz povijest. „Pregledavajući arhiv našeg fakulteta, našao sam razne dokumente, zapisnike sa sjednica vijeća Visoke škole, među njima jedno izvješće o djelatnosti. Doznao sam da su teme kojima su se bavili onda vrlo slične današnjim temama, s jednom ra-

zlikom. Jedna od tema bila je to da se istraže oni prostori u Mađarskoj gdje naši ljudi govore dijalektima koji su udaljeni od književnoga jezika jer za to treba posebna metodologija. Podatak dokazuje da su narječja u to doba, 1963. godine, bila živa. Danas se nažalost ta narječja potpuno gube, a djeca danas kad polaze u školu ne znaju nijedan varijetet, pa ih moramo učiti kao da uče strani jezik.”

Suradnica Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu dr. sc. Timea Bockovac prikazala je znanstveni profil Katedre za hrvatski jezik i književnost u Pečuhu. Kad je pregledala podatke studenta koji su bili upisani, aktivni i na kraju i apsolvirali studij kroatistike u Pečuhu od 1992. pa do danas, uvidjela je kontinuirani pad broja studenata. Bavila se i istraživanjem diplomskih radova koji su nastali u istom razdoblju, fokusirajući se na teme povezane s Hrvatima u Mađarskoj, gdje se od 170 radova 45 % radova bavi Hrvatima u Mađarskoj. Zaključila je: „Taj rezultat ipak je poticaj za buduća istraživanja, a možda i za digitalizaciju nastalih tekstova.”

75. obljetnica hrvatske katedre na Sveučilištu u Pečuhu bila je tema izlaganja dr. sc. Stjepana Blažetina

Profesor emeritus Károly Gadányi (ELTE SEK Szombathely) održao je predavanje „Pedesetogodišnja Sambotelska slavistika: sjećanja i razmišljanja u ogledu veza domaćih i međunarodnih veza”. „Slavimo danas 75. godišnjicu slavistike, ovo je lijep dan. Mi stari znanstvenici možemo susreti i upoznati mlade znanstvenike, čuti što oni imaju za reći. Moje predavanje bilo je pregled onoga što smo i kako smo radili u proteklih 50 godina u Sambotelu jer je ipak 50 godina u životu jedne katedre puno. Danas me najviše zanimaju predavanja naših kroatista.”, izjavio je Gadányi.

Suradnica hrvatskog smjera Odsjeka za slavistiku na ELTE-u dr. sc. Jolan Mann izložila je predavanje „Mađarski i srpski književni opus Petra Miloševića”. Istaknula je da je hrvatska katedra u Budimpešti jedna od najstarijih te da slavi 130. obljetnicu postojanja.

Suradnik hrvatskog smjera Odsjeka za slavistiku na ELTE-u dr. sc. Előd Dudás izložio je predavanje „Budimpeštanska slavistika i toponimsko istraživanje”. „U ovom semestru imamo oko 30 studenata, većina njih nisu izvorni govornici, nego zaljubljenici u Hrvatsku i njezinu kulturu te je naša misija pomoći im da bolje upoznaju hrvatski jezik, bogatu književnost i kulturu”, istaknuo je Előd Dudás.

Suradnik Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. sc. Silvestar Balić izložio je predavanje „Tisak i izdavanje knjiga Hrvata iz Mađarske u posljednjih 100 godina” u kojemu je govorio o hrvatskom nakladništvu u Mađarskoj od 1918. do danas, fokusirajući se na strukturu i faze istraživanja, koji su bili motivi, ciljevi, najvažnija otkrića, najvažnije znanstvene novosti. Balić je predavanje zaključio ističući što je ono što se još može istražiti u budućnosti.

Kršul

IVICA MARTINOVIĆ

znanstveni savjetnik u trajnom zvanju
Institut za filozofiju, Zagreb

Filozofski tezarij Grgura Peštalića na franjevačkom učilištu u Baji 1780. godine

Osmi dio

Sastavljajući subtezarij iz povijesti filozofije, u osam je teza htio prikazati mijene u kršćanskoj filozofiji – od pojave prvih filozofa među kršćanima do Ruđera Boškovića. Pritom je povijest srednjovjekovne, renesansne i novovjekovne filozofije izložio s jasnim odmakom od skice „Brevis introductio in philosophiam“, koju je Horvath uvrstio u svoj udžbenik iz logike, ali je, slijedeći Horvatha, točnije od Horvatha opisao odnos između Newtonove i Boškovićeve prirodne filozofije. S tom tezom Peštalić je među hrvatskim franjevcima postao prvim profesorom koji je u tiskanom filozofskom tezariju poimence spomenuo Boškovića, a među profesorima na hrvatskim filozofskim učilištima tijekom XVIII. stoljeća prvim filozofom koji je Boškovića uvrstio u tezarij iz povijesti filozofije.

Mladi franjevački profesor oba je svoja matematička subtezarija podijelio na teoreme i probleme. Postupio je drukčije od tadašnjih udžbenika koji su, očekivano, naizmjenično nizali teoreme i probleme. Time je svojim matematičkim subtezarijima pridodao novu didaktičku dimenziju: poučiti svoje studente da razlikuju teoreme od problema.

Algebri je Peštalić pristupio vrlo zahtjevno. Naime, ispredavao je i zahtijevao gotovo sve gradivo koje je moguće naći u udžbenicima *Elementa algebrae* Pála Makóa i Ivana Krstitelja Horvatha. Na javnom je ispitu zahtijevao najsloženije gradivo iz algebre: aritmetički i geometrijski niz te beskonačni geometrijski red.

U subtezariju iz geometrije sustavno je izložio planimetriju, trigonometriju i stereometriju, također prema udžbenicima *Elementa geometriae* iste dvojice autora. K tomu, obradio je važne primjene geometrije u mjerenju udaljenosti i kvadraturi bilo kojega pravocrtnog ravninskog lika, čime je svoje studente poučio osnovama geodezije, a to njegovu pristupu daje pečat modernosti. Uz neka sažimanja, Peštalić je u Baji mladim franjevcima predavao algebru i geometriju po programu koji je Makó primijenio u bečkom plemićkom zavodu Theresianumu, a Horvath na Sveučilištu u Trnavi.

Na početku svoje filozofske profesure Peštalić se oslonio na Horvathov udžbenik iz logike te na Makóove i Horvathove udžbenike iz algebre i geometrije, ali je već tada bio spreman zauzimati vlastite stavove. Za razliku od Horvatha, uključio je probabilizam u nastavu logike. Točnije od Horvatha opisao je renesansnu filozofiju i odnos Newtona i Boškovića. Iz algebre i geometrije u znatnom je opsegu zahtijevao teorijsko gradivo, pri čemu je suptilno birao između Makóova i Horvathova pristupa. Češće je bio bliži Makóu, napose u ambiciji da svoje studente pouči osnovama geodezije.

Izvori:

Historia Domus Bajensis: Chronik des Franziskanerkonvents in Baja. 1991. Band I. (1694–1840), herausgegeben von Nándor Kápos und Mihály Köhegyi, Einleitung und Anmerkungen von Mihály Köhegyi. Baia: István-Türr-Museum.

Literatura:

Horváth, Joannes Baptista e S. J. 1772. *Elementa matheseos, philosophiae auditorum usibus accommodata*, Tomulus I. completens elementa arithmeticae et algebrae. Tyrnaviae: Typis Collegii Academici Soc. Jesu.

Horváth, Joannes Baptista e S. J., 1773. *Elementa matheseos, philosophiae auditorum usibus accommodata*, Tomulus II. completens elementa geometriae et sectionum conicarum. Tyrnaviae: Typis Collegii Academici Soc. Jesu.

Horvath, Joannes Baptista. 1776. *Institutio-nes logicae*.

Mako, P.[aulus]. 1760. *Compendiaria logicae institutio*. Vindobonae: Typis Joannis Thomae Trattner.

Mako, Paulus. 1771. *Compendiaria matheseos institutio... in usum auditorum philosophiae...*, editio tertia ab autore emendata. Vindobonae: Typis Joannis Thomae de Trattner.

Martinović, Ivica. 2008. Boškovićeveci na hrvatskim filozofskim učilištima od 1770. do 1834. *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 34: 121–216.

Martinović, Ivica. 2010. *Boškovićeveci na hrvatskim filozofskim učilištima 1770. – 1834*. Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu. Split. Peshtalich, Gregorius. 1780. *Tentamen publicum et solenne ex logica, historia philosophiae et mathesi*.

Sekulić, Ante. 1980. Grgur Peštalić i njegova filozofska djela. *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 6.

TRENUTAK ZA PJESMU

Previše

Jur treći dan curi,
i većkrat po danu,
spušća nam se nebo
u godinu strašnu.
Pojavi se duga
na kratke minute,
pak se zaoblaci
i opet se spušća.
„Zliva se kot iz lagva”
velu naši starji,
i najde si mjesta
na cesti, va graba.
Najde i pivnice,
garaže i kamre,
pere lišće drivlja
i sadje pokvari.
– Prestani! – Prestani!
– željimo, molimo.
Previše ničega
nije nam potribno!

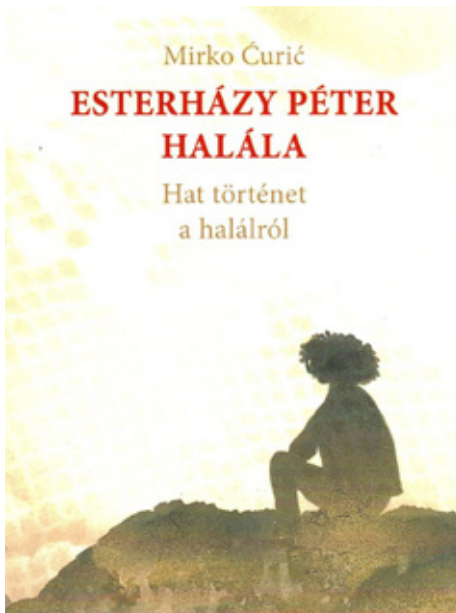
Marija Fülöp-Huljev

Novele Mirka Čurića na mađarskom jeziku

Knjiga Mirka Čurića „Smrt Pétera Esterházya“ na mađarskom jeziku nudi šest impresivnih priča o smrti. Te priče oživljavaju stvarne sudbine, uključujući smrt Pétera Esterházyja i Billera, kao i Kolbovo pismo i Vjekoslava Karasa na Božić te posljednje dane biskupa Josipa Jurja Strossmayera.

Čurić vješto povezuje priče vodeći čitatelja prema „izvoru postojanja“ kroz njihova zajednička iskustva sa smrću. Ova knjiga sigurno će potaknuti razmišljanje i odvesti čitatelja u svijet simboličnih i dubokih iskustava. U knjizi autor u svojim jasnim i zanimljivim pričama predstavlja „ponovno oživjele“ slučajeve smrti iz kojih se krije dubok etički svjetonazor. Priče nisu samo poučne nego i potiču na razmišljanje o životu i smrti kao i o najdubljim pitanjima ljudskog postojanja. Ova knjiga fascinirano je i izazovno štivo za svakoga tko se zanima za dubine ljudskog iskustva.

Knjiga je objavljena pod uredništvom Centra za istraživanje manjina na Fakultetu za kulturne znanosti, pedagošku izobrazbu i ruralni razvoj Sveučilišta u Pečuhu te u nakladništvu izdavačke kuće Croatica.

O AUTORU:

Mirko Čurić rođen je 27. kolovoza 1964. u Đakovu. Diplomirao je hrvatski jezik i književnost na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, a doktorsku disertaciju obranio na Filozofskom fakultetu u Osijeku na temu likova Strossmayera u korpusu poetskih sjećanja. Objavio je 22 samostalna djela: tri zbirke pjesama, četiri zbirke priča, pet romana, pet zbirki eseja, kritika i znanstvenih radova, sedam monografija iz područja umjetnosti i 22 slikovna izdanja. Dopredsjednik je Društva hrvatskih književnika i predsjednik slavonsko-baranjsko-srijemskoga ogranka Društva hrvatskih književnika.

Knjigu su na mađarski jezik preveli Zoltán Gáta i Ivica Đurok.

Pripremila: Branka Pavić Blažetin

Mala skupina Hrvata iz Kemlje i Bizonje posjetila Hrvatsku

Hodočašće u Mariju Bistricu 22. prosinca 2024. godine bilo je uzvišeno i ispunjavajuće iskustvo. Taj mali hrvatski grad, jedno od najvažnijih vjerskih središta u Hrvatskoj, poznat je po svetištu Majke Božje koje već stoljećima privlači hodočasnike. Nakon hodočašća skupina hodočasnika posjetila je poznati adventski sajam u Zagrebu koji je nekoliko puta proglašen najljepšim bo-

žićnim sajmom u Europi. Ovaj dan nije bio samo prilika za duhovno ispunjenje nego i za zajednička iskustva i uživanje u blagdanском ozračju. To ga je učinilo nezaboravnim za sve sudionike. Putovanje su omogućile Hrvatska samouprava Đursko-mošonsko-šopronske županije, Hrvatska samouprava Kemlje i Hrvatska samouprava Bizonje.

ZAGREB – Asistent iz Instituta za istraživanje migracija (IMIN) Vjekoslav Blažetin sudjelovao je na 6. terminološkom okruglom stolu, koji su organizirali Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Institut za hrvatski jezik i Hrvatsko antropološko društvo. Okrugli stol održan je 24. listopada 2024. godine u Institutu za hrvatski jezik. Asistent Blažetin održao je izlaganje pod naslovom „Nazivlje u obrazovnom sustavu Hrvata u Mađarskoj“. Izlaganje je nastalo u sklopu IMIN-ova projekta „Mapiranje hrvatske nacionalne manjine u europskim državama – Hrvati u Mađarskoj i Crnoj Gori (MAHRNAM-MICG)“, koji vodi znanstvena savjetnica prof. dr. sc. Vanda Babić Galić.

Ilija Čuzdi i Jozo Egri na misi u Brlobašu

16. MEĐUNARODNI KNJIŽEVNI SUSRETI KOLJNOF 2024.

Hrvatska pjesnička riječ od Petrova Sela do Šoprona

U Koljnofu (Kópháza), mjestu koje se nalazi u Gradišću, u zapadnoj Mađarskoj i pripada Đursko-mošonsko-šopronskoj županiji, od petka 8. studenoga do ponedjeljka 11. studenoga 2024. godine održani su 16. međunarodni književni susreti Koljnof 2024.

Tomislav Marijan Bilosnić i veleposlanik Andrić

Dio sudionika 16. međunarodnih književnih susreta Koljnof 2024.

inače domaćin i pokretač književnih susreta u Koljnofu, pjesnikinja i novinarka Ingrid Klemenčić, također iz Koljnofa, te poznati pjesnik Jurica Čenar, član DHK-a iz Donje Pulje u Austriji, dok su iz Beča stigli pjesnici i glazbenici Josip Čenić i Mijo Bijuklić Mišo.

Program je započeo odavanjem počasti i sjećanjem na netom preminulog kolegu Ernesta Fišera, koji je višekratno sudjelovao na književnim susretima u Koljnofu. Susrete je biranim riječima uz pozdrave sudionicima i posjetiteljima otvorio Tomislav Marijan Bilosnić, dugogodišnji voditelj književnih susreta u Koljnofu, koji ove susrete prati od njihovih početaka.

U nastavku programa Bilosnić je predstavio novotiskane zbornike *15 godina književnih susreta u Koljnofu* i *Oko njegove kuće šulja se Tigar*. Riječ je o zbornicima

Sudionici 16. Međunarodnih književnih susreta u Koljnofu bili su članovi Društva hrvatskih književnika: Tomislav Marijan Bilosnić (Zemunik), voditelj susreta, prof. dr. sc. Joško Božanić (Vis), Vlasta Vrandečić Lebarić (Brač, Zagreb), prof. Biserka Glasnović Goleš (Zagreb), Nada Galant (Žminj, Istra), Tomislav Milohanić (Poreč, Istra), Davor Grgurić, predsjednik Ogranka DHK-a Rijeka (Delnice, Gorski kotar) i Pablo Bilosnić (Zadar).

Prvog dana susreta hrvatski književnici posjetili su Petrovo Selo (Szentpéterfa), najjužnije gradišćansko-hrvatsko selo u zapadnoj Mađarskoj, gdje su odali počast preminulim kolegama i prijateljima, pjesnikinji Timei Horvat i pjesniku Lajošu Škrapiću, na čijim su grobovima čitali svoje pjesme. Potom su nastupili u Etnomuzeju u Petrovu Selu, gdje im se pridružio i dr. sc. Robert Hajszan Panonski, direktor Panonskog instituta, iz susjednog Pinkovca (Güttenbacha), austrijskog dijela južnoga Gradišća.

U mjesnom poglavarstvu u Koljnofu

Na putu prema Koljnofu pjesnici su se kraće zadržali u Hrvatskim Šicama te se družili i razgovarali s predstavnicima hrvatske samouprave u tome mjestu. Navečer je održana pjesničko-glazbena večer u restoranu „Levanda“ u Koljnofu. Hrvatskim gostima pridružili su se domaći pjesnici dr. Franjo Pajrić (Koljnof, Mađarska),

koji sadržavaju književne priloge (poeziju, prozu, putopise, kritike) dosadašnjih sudionika književnih susreta u Koljnofu. Istom prigodom uz čitanje pjesama i glazbene točke pjesnici su predstavili i svoje novizišle zbirke. Pjesničko-glazbena večer uz brojnu publiku, koja je došla i iz udaljenijih mjesta, produžila se duboko u noć.

Drugog dana susreta, 9. studenoga 2024. godine, na koljnofskom groblju odana je počast hrvatskim književnicima Mati Šinkoviću i Mihovilu Nakoviću, a potom su se književnici uputili u Undu, gdje ih je dočekala kolegica, pjesnikinja Marija Huljev, koja živi u tom mjestu. U ime mjesne hrvatske narodnosne samouprave književnike je primila Sabina Balog.

Na seoskom trgu hrvatski su književnici čitali svoje radove, a njima su se pridružili i ovdašnji mladi literati. Za goste je priređena posebna gozba koju su priredile domaćice iz Unde.

U Prisiki (Peresznye) pjesnik i znanstvenik, sveučilišni profesor dr. sc. Šandor Horvat (Narda, Mađarska) sudionike Međunarodnih književnih susreta u Koljnofu upoznao je s nedavno postavljenom izložbom „Naše Marije“ u Muzeju sakralne umjetnosti

Nakon razgledavanja muzeja književnici su se u Hrvatskom Židanu susreli s farnikom Štefanom Dumovićem

U gradu Kisegu

Hrvata u Mađarskoj u rodnoj kući gradišćanskog svećenika don Štefana Dumovića. Po razgledanju muzeja književnici su u Hrvatskom Židanu (Horvátzsidány) posjetili don Štefana Dumovića, koji ih je primio i ugostio u svojem župnom dvoru. U Židanu je održan i spomen na hrvatskog umjetnika i slikara Luju Brigovića i pjesnika Ivana Horvata.

Na putu u Sambotel, gdje se održavao Dan Hrvata u Mađarskoj, hrvatski književnici posjetili su grad Kiseg. U Kisegu, a potom i Sambotelu književnici su posjetili spomenike i kulturne institucije vezane za povijest i život Hrvata u ovom dijelu Gradišća. U Sambotelu su dijelom sudjelovali i u obilježavanju Dana Hrvata u Mađarskoj, na kojemu su se okupili hrvatski predstavnici iz svih dijelova Mađarske.

Istoga dana u večernjim satima u restoranu „Levanda“ u Koljnofu održana je književna večer i nastavljeno predstavljanje knjiga sudionika književnih susreta. Sudionicima su se pridružili Ivan Rotter (Geri-

štof, Austrija), Dorotea Zeichmann-Lipković (Klimpuh, Austrija) i dr. sc. Herbert Gassner (Celindorf, Austrija).

U nedjelju, 10. studenoga, trećeg dana Međunarodnih književnih susreta Koljnof 2024. književnici su se upoznali sa znamenitostima mjesta Koljnofa, koji je smješten na samoj granici nekadašnje Željezne zavjese. U podnevnim su satima sudjelovali u otvaranju spomenika Židovima u Gori, koji su ovdje 1944./45. godine stradali i bili ubijeni. U ime svih dr. Franjo Pajrić postavio je i pitanje otvarajući spomenik: „Zašto se ovo moralo dogoditi?“. Svjedoci tog događaja Marica Grubić (rođena Prešić) i Mátyás Grubić nazočili su otvaranju spomenika.

Međunarodne književne susrete u Koljnofu posjetio je i veleposlanik Republike Hrvatske dr. sc. Mladen Andrić sa suradnicima. Potom je u Domu kulture u Koljnofu otpočela priredba „Folklorno otpodne“, na kojoj su nastupili tamburaši, folklorne grupe, plesači, muške i ženske klape iz Koljnofa, a

na pozornici su im se svojim pjesmama pridružili i sudionici književnih susreta, pjesnici iz Hrvatske. Večer je nastavljena pučkim kazivanjem pjesama gradišćanskih pjesnika u interpretaciji Joška Grubić Babra.

Četvrtog, posljednjeg dana susreta, 11. studenoga, sudionici Međunarodnih književnih susreta Koljnof 2024. posjetili su Osnovnu školu „Mihovil Naković“ u Koljnofu, gdje su se uz čitanje svojih radova družili s učenicima ove škole od petog do osmog razreda.

Franjo Pajrić čita poeziju u koljnofskoj školi

Potom ih je primio načelnik Koljnofa gospodin Matija Firtl i upoznao s razvojem tog mjesta, koje su Međunarodni književni susreti ucrtali na kulturnu kartu srednje Europe. Uslijedio je posjet gradu Šopronu, gdje su i završena ovogodišnja književna druženja u Koljnofu. Hrvatska pjesnička riječ tako se čula od juga do sjevera Gradišća, od Petrova Sela do Šoprona.

Tomislav Marijan Bilosnić

Prosinac bogat sadržajima

Posljednji mjesec 2024. godine protekao je u znaku brojnih predbožićnih programa čiji je cilj bio okupiti i animirati stanovnike Martinaca i njihove goste.

Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin” u suorganizaciji s Mjesnom samoupravom Martinaca i Zakladom za martinačku djecu od 20. do 22. prosinca svaki je dan nudio bogat program zainteresiranima. Svi koji su došli mogli su pronaći nešto za sebe: od pečenja medenjaka preko programa oko seoskog božićnog drvca i natjecanja sve do svete mise i koncerta te predstavljanja Hrvatskog katoličkog kalendara u okviru božićnog programa u znaku tradicije. Uz spomenute organizatore u suorganizaciju nekih od programa uključila se i Hrvatska samouprava Martinaca.

Tamburaši veseljaci

Koncert Pjevačkog zbora „Korjeni”

Hrvatska samouprava Martinci, KUD „Martinci” i Pjevački zbor Martinci organizirali su 21. prosinca u martinačkoj crkvi svetu misu na hrvatskom jeziku koju je služio župnik Ilija Čuzdi te koncert Pjevačkog zbora „Korjeni” uz kratak božićni program djece u okviru spomenutog koncerta. Nakon mise uslijedilo je druženje uz kuhano vino, čaj i kolače ispred mjesne crkve.

U Hrvatskom kulturnom i sportskom centru „Josip Gujaš Džuretin” 20. prosinca širio se miris medenjaka. Naime, održan je četvrti program u nizu priredaba pod nazivom Dani otvorenih vrata – Podravske večeri u znaku tradicije. Uz pomoć Zsuzsanne Polgár djeca i odrasli mogli su ispeći i okititi svoje anđele, zvončice i mnoštvo drugih figura medenjaka. U isto vrijeme okitio se i Dom kulture: pravile su se pahuljice za prozore, kitio se bor te je izrađen bor od drva. Svatko je našao neki posao za sebe i na kraju je sve bilo uređeno za dostojno slavljenje četvrte nedjelje došašća, rekla je v. d. ravnateljica Hrvatskog

kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin” Vesna Velin.

Programi održani 21. prosinca privukli su velik broj zainteresiranih. Mjesna samouprava osigurala je kućice i šatore u kojima su se nudili topli napitci, kolači, rukotvorine, med i drugi proizvodi, a na pozornici na otvorenom nastupili su polaznici mjesnog vrtića i učenici nižih razreda martinačke škole, ispostava Osnovne škole „Geza Kiss” iz Šeljina, s prigodnim programom. U Domu kulture u poslijepodnevnom satima održano je natjecanje za izbor „najbolje rakije” sela i najboljih „süteménya”. Ocjenjivački sud nije imao nimalo lak zadatak, ali odluke su morale biti donesene.

Najboljom rakijom ocijenjena je rakija Mátyása Dauenhauera, najboljom obojenom rakijom (medica, aronija itd.) rakija Gábora Kovácsa, dok je najbolji „sütemény” ispekla Sarolta (Saci) Kustra.

Nedjelja 22. prosinca bila je u znaku božićnog programa u Domu kulture. Dan

je započeo prisjećanjem na rođendan pjesnika Josipa Gujaša Džuretina, koji je rođen 23. prosinca. Kod njegove biste upriličen je kratak prigodni program i položeni vijenci sjećanja. Druženje je nastavljeno u okviru božićnog programa koji su izveli članovi KUD-a „Podravina” i KUD-a „Drava”.

U sklopu božićnog programa upriličena je i promocija Hrvatskog katoličkog kalendara 2025., čiji je nakladnik već četvrtu godinu zaredom Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin”. Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin” uređivanje spomenutog izdanja ponovno je povjerio Lilli Trubić, koja je, uz voditelja Hrvatske referature Pečuške biskupije Ladislava Bačmaija i moderaciju urednice hrvatskih programa pri MTVA-u Renate Balatinac, predstavila Hrvatski katolički kalendar 2025. Nakladu Hrvatskog katoličkog kalendara 2025. potpisuju Ne-profitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica” i Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin”, a tiskan je uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Vlade Mađarske – Zaklade „Gábor Bethlen” i glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge.

Uz kazivanje stihova i pjevanje božićnih pjesama upriličeno je postavljanje božićnog stola, a došli su i pastiri s božićnim čestitkama. Nakon programa svi su posjetitelji pogošćeni božićnim jelima: ribljom čorbom, pohanom ribom i kolačima, a potom su uz svirku tamburaša zapjevali i zaplesali.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Organizatori

Mala stranica

Razigrano učenje – iz tiskare Croatice

Hrvatski pedagoški i metodički centar izdao je knjigu „Razigrano učenje – Zbirka didaktičkih igara za učenje hrvatskoga jezika”. Riječ je o praktičnom priručniku namijenjenom nastavnicima, odgojiteljima i svima koji žele unaprijediti proces učenja hrvatskoga jezika kroz suvremene i inovativne metode.

Zbirka je osmišljena da učenicima olakša usvajanje jezičnih vještina, istovremeno stvarajući ugodnu i poticajnu atmosferu za rad. Didaktičke igre predstavljene u knjizi integriraju učenje i zabavu te potiču kreativnost, timski rad i dublje razumijevanje jezika. Učenici se ovim pristupom aktivno uključuju u proces učenja, što doprinosi razvoju njihovih komunikacijskih i socijalnih kompetencija.

U uvodu knjige ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Zsanett Vörös naglašava ključnu ulogu igre u procesu učenja jezika. Ističe kako didaktičke igre ne samo da potiču koncentraciju i suradnju nego razvijaju i socijalne vještine, stvarajući temelje za dublju

unutarnju motivaciju i prirodnu, radosnu uporabu jezika.

Knjiga sadržava 25 igara koje su razvrstane prema temama i jezičnim ciljevima. Svaka igra dolazi s detaljnim uputama, razinom jezičnog znanja potrebnom za sudjelovanje, predviđenim trajanjem te popisom potrebnog pribora. Igre su osmišljene tako da ih nastavnici mogu prilagoditi specifičnim potrebama svojih učenika, što omogućuje njihovu primjenu u raznovrsnim obrazovnim kontekstima.

Autorski tim projekta čine Valentina Markač, koja je pripremila tekstove igara, te dr. sc. Morana Plavac, koja je odgovorna za lekturu i korekturu. Vizualno oblikovanje i tisak knjige ostvarilo je Neprofitno druš-

tvo „Croatica” pod vodstvom ravnateljice Timee Šakan-Skrilin. Projekt je ostvaren uz financijsku potporu Središnjeg ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Knjiga je objavljena u Budimpešti, a dostupna je svim zainteresiranim stručnjacima koji žele obogatiti nastavu hrvatskoga jezika te učiniti učenje zabavnim i učinkovitim.

TŠŠ

Zanimljivosti iz prošlosti dušnočke i kaćmarske župe

Više je dušnočkih župnika koji su u prošlosti povezivali župe Dušnoka i Kaćmara, rodnog sela sadašnjeg upravitelja župe vlč. Sabolča Tomaškovića. Tako je vitraj u boji u sakristiji župne crkve u Kaćmaru, koji je izradio slikar stakla Imre Zsellér, darovao pater Alafonz Raffai, kaćmarski kapelan od 1939. do 1940. i zatim dušnočki župnik od 1947. do 1978. No nije on jedini župnik koji povezuje prošlost dviju župa. Prvi župnik obiju bio je Miklós Pasztorcsics, koji je prvo službovao u Dušnoku od 1736. do 1739., a zatim u Kaćmaru od 1747. do 1758. godine. Rodom Dušnočanin József Jánoshegyi služio je kao kapelan u Kaćmaru od 1952. do 1957. godine, a dugogodišnji dušnočki župnik István Kistamás bio je kaćmarski kapelan od 1969. do 1971. godine.

S. B.

Foto: Facebook – Župa sv. Filipa i Jakova u Dušnoku

Vitraj u sakristiji župne crkve u Kaćmaru

Sumartonske žive jaslice zračile po cijeloj regiji

Mnogi smo još pod dojmom božićnih i novogodišnjih blagdana, pa ne možemo izostaviti jedinstveni priredbu koju svake godine od 2012. godine (osim pandemijske godine) priređuje Kulturno-umjetničko društvo „Sumarton” u crkvenom dvoru u Sumartonu. Društvo od samog osnutka njeguje hrvatske običaje i oko njih okuplja starije i mlađe naraštaje. Jedan je od takvih običaja uprizorenje rođenja malog Isusa uoči božićnih blagdana. Jedinstven je to prikaz Isusova rođenja s hrvatskim i mađarskim božićnim i adventskim pjesmama te scenskom igrom uoči božićnih blagdana.

Uprizorenje Isusova rođenja

Mnogobrojne obitelji iz okolnih mjesta i gradova stižu na program kako bi osjetile pravi duh božićnih blagdana. Članovi KUD-a „Sumarton” svake se godine pobrinu za uređenje prostora. Danima grade velike jaslice od prirodnih materijala, drva, slame, kukuruzovine, bora, mahovine i drugih materijala. U prikazivanje događaja uključuju se pjevački zborovi te su ove godine tamburašku podlogu za božićne pjesme dali serdahelski tamburaši „Pomurske žice”. Scenografiju prikazivanja Isusova rođenja osmislile su Marija Hranjec iz Međimurja i Jelica Doboš Gujaš, voditeljica

dramske sekcije KUD-a „Sumarton”. Svetu obitelj, mudrace i pastire utjelovili su članovi sumartonskoga društva, a božićna događanja popratila je tamburaška glazba te mnoštvo adventskih i božićnih pjesama na hrvatskom i mađarskom jeziku. Žive jaslice primamile su mnoštvo gledatelja iz cijele županije, pa i iz obližnjih međimurskih mjesta. Kad se smračilo i kad su se upalile vatre pastira, počela je priča s naracijom članova društva Gordane Gujaš i Zoltana Kapuvarija. Pored pozornice su životinje, ovce i konji, jačale pravi božićni ugođaj. Nakon prikaza božićne priče svi gledatelji

mogli su se približiti svetoj obitelji i životinjama kako bi se slikali te uz kuhano vino i vrući čaj jedni drugima zaželjeli sretno božićne blagdane. Voditelj KUD-a „Sumarton” Jožo Đurić zahvalio je svim sudionicima programa, kojih je bilo gotovo 40, a mnogi su pomagali i u postavljanju jaslica. Bio je to događaj koji je okupio mnoštvo ljudi dobre volje koji neumornim radom svake godine obraduju obitelji pravim božićnim ugođajem. Na kraju programa načelnik Sumartona Gyula Butykai zaželio je svima sretno božićne blagdane.

Beta

FIĆEHAZ – Mjesna samouprava Fićehaza održala je Dan umirovljenika. Žitelje treće dobi pozdravili su parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés, načelnik dr. József Takács i predsjednik Hrvatske samouprave Fićehaza Zoltán Juhász. Okupljene su obradovala djeca iz mjesnog dječjeg vrtića u kojem se odvija i hrvatski odgoj te članice pjevačkog zbora koje čuvaju hrvatske pomurske popevke. Nakon večere sudionike je zabavljao Jadran bend.

SALANTA – U salantskoj župnoj crkvi svetog Ladislava 5. siječnja služena je sveta misa na hrvatskome jeziku. Misu je pratio Tamburaški sastav „Misija”.

LETINJA – Hrvatska samouprava pomurskoga grada pokrenula je tečaj hrvatskoga jezika za početnike kako bi odrasli imali mogućnost za učenje jezika. Naime mnogi mještani imaju dobre prijateljske i poslovne veze u Hrvatskoj. Na tečaj se prijavilo 12 osoba koje će dobiti pomoć za usvajanje jezika prvog stupnja, izjavila je predsjednica samouprave Marija Đurić.

„KRLEŽIN“ DOBROTVORNI BAL

Roditeljska zajednica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže 16. studenoga 2024. priredila je svoj godišnji Dobrotvorni bal. Goste bala zabavljao je mohački Orkestar „Planina“.

Kako nam je rekla predsjednica Roditeljske zajednice Aleksandra Szendrői Istókovics, cilj je bala koji se organizira već više od šest desetljeća druženje i stvaranje prihoda kojima se podupiru potrebe učenika koji pohađaju instituciju. Kako svake godine, tako i ove, Roditeljska zajednica nastojala je dati potporu brojnim školskim programima i događanjima. Tako je podupirala programe Dana hrvatskog jezika, Dan djece te programe u učeničkom domu. Početkom studenoga za izradu polica u školskoj knjižnici kupila je materijal u vrijednosti od 100 000 forinti. Roditeljska zajednica važnom za-

Salantski KUD „Marica“

Ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže Janja Živković-Mandić

daćom smatra održavanje uskrsnog i božićnog sajma. Sajmovi su se pokazali kao izvrsna inicijativa koja pokreće učenike, roditelje i djelatnike škole. Sajmovi se održavaju u školskoj auli i imaju veliki uspjeh, baš kao i Dobrotvorni bal. Prihodima se uz spomenuto pomažu školski izleti, izlet u Budimpeštu za učenike petog i šestog razreda, maturalno putovanje učenika, kupuju se pokloni za pokladna događanja u školi i pomažu svi oni programi za koje vodstvo škole traži pomoć. Roditeljska zajednica svojim radom nastoji da učitelji i roditelji, a u prvom redu učenici koji pohađaju instituciju, neki i šesnaest godina

(vrtić, osnovna škola, gimnazija), osjete kako su u obiteljskom okruženju i kako im ništa ne nedostaje.

Ovogodišnji Dobrotvorni bal okupio je lijep broj posjetitelja i podupiratelja. Rad Roditeljske zajednice moglo se poduprijeti kupnjom ulaznice, dolaskom na bal ili sponzorskom kartom. Bal je otvorio roditelj Silvestar Balić, koji je zamoljen da otpjeva pjesmu „Po volji Božjoj“, pjesmu Hrvata u Mađarskoj koju je pjevao u nedavno objavljenu videospotu koji je izdalo Neprofitno poduzeće za kulturnu i informativnu djelatnost „Croatica“. Potom je ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže biranim riječima otvorila bal i pozdravila nazočne posebno zahvalivši Roditeljskoj zajednici na cjelogodišnjem radu i suradnji. Uslijedio je kulturni program koji je izveo salantski KUD „Marica“ prikazavši bošnjačke igre, plesove iz Podravine i Kašada. Uslijedilo je druženje, zabava i ples uz Orkestar „Planina“. Bife Roditeljske zajednice nudio je bogatstvo sendviča, kolača i drugog, a tombola je, kao i svake, godine bila prebogata (189 nagrada) i čekala sretne dobitnike da kupe sreću. Bilo je puno lijepih i vrijednih nagrada, a među njima i poklon glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge. Glavnu nagradu osigurala je Hrvatska samouprava Pečuha na čelu s predsjednikom Stjepanom Blažetinom – vikend za dvije osobe na Pagu u Vlašićima u Pansionu „Zavičaj“, koju je osvojila Ildikó Börzöli. Možemo zaključiti kako je i ovogodišnji Dobrotvorni bal Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže ostvario više nego lijepe rezultate i velik prihod. *Branka Pavić Blažetin*

VELIKI KOZAR – U organizaciji Hrvatske samouprave Velikoga Kozara 21. prosinca 2024. godine u mjesnom domu kulture održan je program pod nazivom „Badnje večer“. Nakon dolaska gostiju i izvođača nazočne je pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Velikoga Kozara Ana Crnković Andrezs, a božićnu čestitku uputila im je Marica Katić prisjećajući se nekadašnjih Badnjih večeri. U kulturnom programu nastupio je Ženski pjevački zbor „Biser“ iz Kozara, harmonikaš Antuš Vizin te mališani iz mjesnog i hrvatskog narodnosnog vrtića u Kozaru koje je za nastup uvježbala odgajateljica Tünde Andrić.

PEČUH – Hrvatska samouprava Pečuha održala je svoju redovitu godišnju javnu tribinu 9. prosinca 2024. u prostorijama Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, izjavio je za Hrvatski glasnik predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin.

Dan grada Belog Manastira

Gradonačelnik Belog Manastira Tomislav Rob i gradonačelnik Mohača Gábor Pávkovics

Dan grada Belog Manastira obilježen je sredinom studenoga svečanom sjednicom Gradskog vijeća. U sklopu svečane sjednice gradonačelnik Belog Manastira Tomislav Rob i gradonačelnik Mohača Gábor Pávkovics potpisali su povelju o suradnji dvaju gradova, a potpisivanju je nazočio je i predsjednik Hrvatske samouprave Mohača Vjekoslav Filaković.

PEČUH – U Hrvatskom klubu Augusta Šenoe 29. studenoga 2024. otvorena je izložba Katarine Pucko. Pozdravnim riječima umjetnici i okupljenima obratio se voditelj kluba Mišo Šarošac, a izložbu je otvorio generalni konzul Drago Horvat. Izložba pod nazivom „Life essence“ prikazuje elemente života koje umjetnica smatra potrebnim za razumijevanje sebe i svijeta oko sebe. Suština života jedinstvena je svakom pojedincu, oblikovana osobnim vrijednostima, uvjerenjima i iskustvima. Integriranjem različitih perspektiva umjetnica smatra da životna suština obuhvaća nekoliko ključnih elemenata koji pomažu ostvarenju vlastitog punog potencijala te ih prikazuje u različitim materijalima, oblicima i slikama.

Katarina Pucko završila je diplomski studij kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Ta mlada akademska umjetnica dosad je izlagala je na mnogim skupnim izložbama, a prva samostalna izložba bila je u Valpovu pod nazivom „Oblici prirode“.

ZAGREB – Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu 26. studenoga 2024. u Knjižnici Bogdana Ogrizovića predstavili su zbornik radova „Hrvatsko-ugarska nagodba: institucije i stvarnost“. Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Hrvatsko-ugarska nagodba: institucije i stvarnost“, koji je održan u Zagrebu 8. i 9. studenoga 2018. u povodu 150. obljetnice donošenja Hrvatsko-ugarske nagodbe, postavlja Hrvatsko-ugarsku nagodbu i proces izgradnje moderne hrvatske nacije, države i institucija u novi istraživački okvir. Taj je okvir drukčiji od tradicionalnog pristupa i zasnovan na proširenom vremenskom, problemskom i poredbenom kontekstu u užem i najširem europskom okruženju. Zbornik sadržava 17 radova autorica i autora iz Hrvatske, Austrije, Mađarske i Finske koji raščlanjuju procese dugog trajanja, institucije kao i ulogu pojedinih ličnosti. U žarištu su zbornika hrvatske institucije i proces izgradnje hrvatske nacije i državnosti, ali i usporediv razvoj u Austriji i Ugarskoj te Islandu i Finskoj kao osnova potencijalne nove paradigme istraživanja procesa izgradnje moderne nacije i države na „ovisnim“ područjima motren kroz razvoj institucija od autonomije do države. U zborniku je kao prilog objavljen i prijepis izdanja Hrvatsko-ugarske nagodbe iz 1907. s komentarom Ivana Bojničića koji upućuje na razlike u tekstu hrvatskog i mađarskog izvornika Nagodbe. Zbornik su uredili Dalibor Čepulo i Damir Karbić.

U Zborniku radova nalazi se i rad Dinka Šokčevića (Dénes Sokcsevits) „Hrvatsko-ugarska nagodba u mađarskoj historiografiji“ te rad Ladislava Heke „Djelatnost hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog ministra u Središnjoj vladi za vrijeme bana Ivana Mažuranića“.

DALIBOR ČEPULO I DAMIR KARBIĆ
Urednici

HRVATSKO-UGARSKA NAGODBA: INSTITUCIJE I STVARNOST

ZBORNİK RADOVA
SA ZNANSTVENOG SKUPA
ODRŽANOG U ZAGREBU
8. I 9. STUDENOGA 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU PRAVNI FAKULTET

BIBLIOTEKA
Zbornici